

ADATOK A RÉTYI NYÍRBN ÉS SEPSISZENTGYÖRGY KÖRNYÉKÉN ÉLŐ ORMÁNYOSBOGARAK (COLEOPTERE) MEGISMERÉSÉHEZ

KOCS IRÉN

Az ormányosbogár alkatuak hada a bogarak rendjébe tartozik. Az egész világon több mint 40-50 ezer fajuk ismeretes, közülük öt családba sorolt mintegy 1 500 faj a Kárpát-medence területén is előfordul. A fajok többsége az ormányosbogarak családjába tartozik, a többi családok fajokban szegények. (3)

Az ormányosbogarak hazánkban a jól ismert rovarcsoportok közé tartoznak. Erdély állatvilágáról A. Bielz (1887), K. Petri (1912), Deubel (1912), Gebhard (1932), Jenista (1933, 36) és O. Marcu (1951, 57, 61, 67) közöltek számos tanulmányt. A Rétyi Nyír és Sepsiszentgyörgy környékének rovarvilága még nem volt feltárva, csupán a lepkék voltak tanulmányozva híres rovargyűjtőnk Diószeghy László által.

A Kárpát-medencében élő ormányosbogarak nagysága (ormány nélkül mérve) 1-22 mm között váltakozik, többnyire azonban kicsik és közepes nagyságúak. Fejük kivétel nélkül ormányszerűen megnyúlt, számos faj ormánya széles, lapos és rövid, másoké viszont keskeny, hengeres és hosszú. Az ormány tövét a szem elülső szélétől számítjuk. Torokkímetszésük az ormány alsó oldalára korlátozódik, toroklemezüik mindig jól fejlett. Felső ajkukat az ormány kitin-páncélja mindig eltakarja. Csápjuk térdes, vagyis tőize hosszú, mindig hosszabb a harmadik íznel (csupán a Brachycerinae alcsaládba tartozóké nem térdes), csápstoruk rendszerint 5-7 rövid ízből áll, az utolsó 3-4 íz pedig tojásdad bunkót alkot. Csápjukat nyugalmi helyzetben ormányuk oldalához húzzák, ahol az ormány oldalán a tőíz befogadására jól fejlett, hosszabb-rövidebb árok húzódik a szem irányában. Ez az ugynevezett csápárok az Otiorrhynchinae alcsalád fajainál az ormány felső oldalán helyezkedik el, ilyenkor a csáp töve a csápárokban felülről is szabadon látható, és a csápárkot kétoldalt többnyire öblös lemez (pterigium) határolja. Előtörök elülső széle a szem táján sok esetben ívben kihúzott (szemkaréj). Lábaik rövidek, erősek, a növényeken való megkapaszkodáshoz alkalmazkodottak, combjuk belső élén gyakran találunk töviset vagy fogat. Lábszáruk csúcsának belső sarka (ritkán a külső is) fogszerűen kihúzott. Lábfejzeik száma négy, karmaik mindig fejlettek (4).

Az ormányosbogarak növényevő állatok, lárváik is, imagóik is élő növények különböző részeivel táplálkoznak és csak elenyészően kis számuk táplálkozik korhadékkal. Fajaik legnagyobb része tápnövényének állandóan ugyanazt a részét használják fel táplálkozás céljára, sőt sok esetben az új nemzedék is abban fejlődik ki annélkül, hogy a növényt elhagyná, más fajok viszont bábozódás céljából a földre húzódnak. Legtöbbjük fénykedvelő, de vannak fénykerülő fajok is amelyek csak éjjel jönnek elő, nappal pihennek. Kevés fajuk kizárólag a föld alatt tartózkodik, ezek vakok. Mozgásuk lomha. (4) Közülük aránylag sok a mező-erdőgazdasági szempontból többé-kevésbé káros faj.

Mindannak ellenére, hogy az ormányosbogarakat sokan tanulmányozták, még mindig vannak ismeretlen biológiájú és jelentőségű fajok. Ebben a dolgozatban is szerepel faj melynek még a tápnövényét sem ismerjük, pl. *Liophloeus lentus*.

Dolgozatomban az 1981-es év gyűjtőmunkájának eredményeit dolgoztam fel. Gyűjtést a Rétyi Nyírben és Sepsiszentgyörgy környékén végeztem.

A begyűjtött anyag 167 darabot foglal magában, amelyből 24 fajt azonosítottam. A fajokat egy táblázatban foglaltam össze, amelyben a biotopot, az általános elterjedést, a példányok számát és a gyűjtési helyet is feltüntettem. A táblázatban a következő rövidítéseket használtam: R – Rétyi Nyír, Gy – Gyárfás kert, M – Múzeum udvar, S. – Sugás, E – Erdősoldal, Sz – Szemerja-erdő.

Faj	Biotop	Általános elterjedés	Példányok száma	Gyűjtési hely
0	1	2	3	4
<i>Otiorhynchus ovatus</i> L.	iluc, gyümölcsfák, málna, szomóca, sóska és perje	Euroszibéria	1	Gy
<i>Phyllobius unticae</i> Deg.	éger, bükk, gyümölcsfák, csalán	Euroszibéria	22	R, S
<i>Phyllobius argentatus</i> L.	gyümölcsfák, nyír, bükk, fenyőfélék	Palearktikum	5	R
<i>Myllacus seminulum</i> Fabr.	fűfélék	Közép-Európa	3	R, E
<i>Liophloeus tessulatus</i> Mull.	borostyán, lestyán	Európa	1	M
<i>Liophloeus lentus</i> Germ.	ismeretlen	Közép-Európa	3	M, R
<i>Sitona sulcifrons</i> Thunb.	vöröshere, lucerna, hüvelyesek	Európa	3	R, S
<i>Sitona puncticollis</i> Steph.	vöröshere, lucerna	Palearktikum Ny.-i fele	22	R, Gy, S
<i>Sitona hispidula</i> Fabr.	herefélék, lucerna	Euroszibéria	9	R, Sz
<i>Sitona humeralis</i> Steph.	pillangós növények	Euroszibéria	4	R
<i>Strophosomus melanogrammus</i> Forst.	lomb- és tűlevelű fák, cserjék	Európa	1	R

0	1	2	3	4
Phytonomus meles Fabr.	herefélék	Európa, Észak-Amerika	2	R, S
Phytonomus variabilis Herbst.	herefélék, lucerna	Európa, Észak-Amerika, Észak-Afrika	2	R
Phytonomus adspersus Fabr.	szegfű-félék	Palaearktikum	5	Gy
Alophus triguttatus Fabr.	fekete nádálytő	Közép-Európa	8	R, Gy
Alophus Kaufmanni Stierl.	fekete nádálytő	Délkelet-Európa	1	R
Zacladus affinis Payk.	golyóorr	Európa	2	M
Cidnorrhinus quadrimaculatus L.	csallán	Közép-Európa	48	R, E
Ceutorrhynchus rugulosus Herbst.	székfű	Közép- és Dél-Európa	9	R, S
Ceutorrhynchus geographicus Goeze.	kigyószisz	Európa	3	M
Sirocalus terminatus Herbst.	petrezselyem	Észak- és Közép-Európa	11	S
Mononychus punctum- album Herbst.	nőszírom	Európa	4	R
Curculio glandium Marsh.	tölgy, mogyorófa	Európa	1	Sz
Notaris acridulus L.	sás, gyékén, káka	Euroszibéria	7	R

**CONTRIBUȚII LA CUNOAȘTEREA CURCULIONIDELOR (COLEOPTERE)
DIN MESTECĂNIȘUL DE LA RECI ȘI DIN JURUL ORAȘULUI SFÎNTU GHEORGHE**

Rezumat

În prezenta lucrare autorul a prelucrat materialul colectat în anul 1981. Colectările s-au făcut în Mestecănișul de la Reci și în jurul orașului Sfîntu Gheorghe. Materialul cuprinde 167 exemplare și au fost identificate 24 de specii.

**CONTRIBUTIONS TO THE COGNITION OF THE CURCULIONIDES (COLEOPTERES)
FROM RÉTYI NYÍR AND FROM THE SURROUND OF SEPSISZENTGYÖRGY**

Summary

In this work the author analyses the material collected in 1981, at Rétyi Nyír and at the surround of Sepsiszentgyörgy. The material has 167 specimens, and there were identified 24 specieses.

KÖNYVÉSZETI ANYAG

1. ENE M., 1972, *Entomologie forestieră*.
2. ENDRŐDI S., 1963, *Fauna Hungariae* 53; X. kötet 5. füzet, Ormányosbogarak II. Curculionidae II.
3. ENDRŐDI S., 1961, *Fauna Hungariae* 59.; X. kötet, 1. füzet, Ormányosalkatuak, Rhynchophora.
4. ENDRŐDI S., 1961, *Fauna Hungariae* 58.; X. kötet, 4. füzet, Ormányosbogarak, I. Curculionidae I.
5. ENDRŐDI S., 1963, *Fauna Hungariae* 64.; X. kötet, 6. füzet, Ormányosbogarak III. Curculionidae III.
6. ENDRŐDI S., 1968, *Fauna Hungariae* 88.; X. kötet, 7. füzet, Ormányosbogarak IV. Curculionidae IV.
7. ENDRŐDI S., 1971, *Fauna Hungariae* 103., X. kötet, 8. füzet, Ormányosbogarak V. Curculionidae V.
8. GYÖRFI J., 1957, *Erdészeti rovartan*.
9. MARCU O., 1964, *Contribuții la cunoașterea faunei coleopterelor din Transilvania*.
10. PUSKÁS A., 1976, *Rovargyűjtők könyve*.